

Errata do tekstu „Przyrodnik – romantyk O zrozumieniu alchemii Sędziwoja” ZB nr 207 – 208 s. 46 – 53

W tekście *Przyrodnik – romantyk. O zrozumieniu alchemii Sędziwoja* pana Jakuba Brodackiego znalazły się następujące błędy za które serdecznie autora i czytelników przepraszamy:

Brak przypisów:

Strona 46

Akapit 4

- ¹ Michał Sędziwój, Nowe światło chymiczne, traktat 12 (opieram się na przekładzie Józefa „Joda”-Jankowskiego z 1922 roku oraz na wypisach z oryginalnego wydania pt. Nowum lumen chymicum, e naturae fontis et manuali experientia depromptu, et in duodecim Tractatus divisum..., Coloniae, Apud Antonium Boétzerum sub signo Rubri Leonis Anno M.DC.XVII — którego egzemplarz znajduje się w Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego pod sygn. Sd 711.114)

Akapit 6

- ² Sędziwój, dz. cyt., Przedmowa.

Akapit 8

- ³ Włodzimierz Hubicki, Z dziejów chemii i alchemii, Warszawa 1991, s. 181.

Strona 47

Akapit 1

- ⁴ Daniel Reid, Tao zdrowia, Poznań 1997, s. 27.

Akapit 2

- ⁵ Wincenty Koffski, Obszerny traktat na temat pierwszego korzenia tynktury..., w: „Pismo literacko-artystyczne” nr 7 – 8 (38 – 39), r. IV lipiec – sierpień, 1985, s. 162.

Akapit 6

- ⁶ w *mężczyźnie i kobiecie* – w oryginale: mare et foemina (Sędziwój, dz. cyt., traktat 1).

Akapit 7

- ⁷ *Siemię* – w oryginale: semen.

Strona 48

U góry, kontynuacja akapitu 7

- ⁸ *Nasienie* – w oryginale: sperma.

Cały akapit 7 z poprzedniej strony

- ⁹ Sędziwój, dz. cyt., Traktat 2.

Akapit 2

- ¹⁰ Sędziwój, dz. cyt., Traktat 3.

Akapit 3

- ¹¹ *Mercurjusz* – Chodzi tu o rtęć.
¹² *Saturn* – Czyli ołów.
¹³ *Luna* – Czyli srebro.

Cały akapit 3

- ¹⁴ W oryginale: Respice ego marem vivum, et faeminam vivam, hos coniuge simul ut inter se imagi-

mentur sperma, ad procreandum suae Naturae fructum.

Akapit 5

Od początku akapitu do słów „stają się potem jałowemi”

- ¹⁵ W oryginale: Quamdiu in corpore semen est, vivit corpus, quando totum consumitur corpus moritur, omnia autem corpora post remissionem seminis debilitantur. Experientia etiam testatur, homines Veneri nimium indulgentes debiliores fieri, ut et arbores nimios fructus ferentes, fieri postea steriles.

Od słów „i mają wiedzieć synowie sztuki” do końca akapitu

- ¹⁶ W oryginale: in arboribus amputatis frustra semen quaeri, quod solum modo in viridibus reperitur.

Akapit 7

- ¹⁷ Albertus Magnus, O sekretach białogłowskich..., Amsterdam 1695, s. 31 – 32. Najdawniejsze znane mi wydanie pochodzi z XV wieku (po łacinie).

Akapit 8

- ¹⁸ Tamże, s. 213.

Strona 49

Akapit 1

Od słów „Kiedy nasienia człowieczego(…)” do słów „(...) krwi z niego wypłynęło”.

- ¹⁹ Marcin Siennik, Lekarstwa doświadczone, Kraków 1564, list 14.

Od słów „Przed aktem seksualnym(…)” do końca akapitu.

- ²⁰ Miłość po chińsku, Kraków 1992, s. 29.

Akapit 2

Od słów „Arabowie dodali al (...)” do końca nawiasu.

- ²¹ Władysław Ludwik Anczyc, Alchemija, w: Encyklopedia Powszechna, t. 1, Warszawa 1859, s. 351.

Od słów „Najbardziej interesującą interpretację (...)” do słów „(...) greckie chymos oznacza skok”.

- ²² Izidor Press, Od alchemii do chemii, Lwów 1935, s. 7 – 9.

- ²³ *transmutacja* – W języku kantońskim słowo to brzmi lin kem shut (William H. Brock, Historia chemii, Warszawa 1999, s. 31).

Od słów „Wyraźne pokrewieństwa symboliczne (...)” do słów „(...) barwy tarcz są naprzemienne”

- ²⁴ Stanislas Klossowski de Rola, Alchemy. The secret art, Londyn 1973, rycina 13.

Akapit 3

Od słów „Praktyka religijna taoistycznych alchemików (...)” do słów „(...) spalonych talizmanów.”

- ²⁵ Roman Malek SVD, Liturgia chai w taoizmie. Szkic problematyki, w: „Materiały i studia księży werbistów” nr 24: Z badań nad religią i religijnością ludową, Warszawa 1988, s. 76 – 77.

Akapit 3
„Stosowali też techniki seksualno-jogistyczne”
26 Roman Malek, *Studia nad taoizmem religijnym*, w:
„*Studia Theologica Varsoviensia*” t. 19 (1981) nr 1,
s. 264.

Strona 50

U góry strony „energia (czy)
27 Energia zazwyczaj kojarzy się nam z prądem
elektrycznym albo z kilodżulami cukrów, które
adepti glob-cywilizacji wchłaniają w barach „u Mac
Donalda”. Dlatego bliżej będziemy prawdy, jeśli
powiemy, że chi jest czymś niepojętym i życiem
wszechświata.

Akapit 1
„Duch, to odpowiednik naszego pojęcia Duszy”
28 Daniel Reid, *Na straży trzech skarbów. Chińska droga
do życia w zdrowiu*, Poznań 1998, s. 13 – 17.

Akapit 1
Od słów „Proces alchemiczny (...) do słów „(...) po-
wrotem do korzeni.”
29 Reid, *Na straży...*, s. 71, 19.

Akapit 1
Od słów „Ciało jest niezbędne (..)” do słów „(...) ciała
duchowego.”
30 Reid, *Na straży...*, s. 456.

Akapit 1
Od słów „Warto też wspomnieć o tym (...) do słów
„(...) - nerwu wzrokowego”
31 Daniel Reid, *Tao seksu i długowieczności*, Poznań
1997, s. 249-251. Por. Nik Douglas, Penny Slinger,
Alchemia ekstazy, Poznań 1995, s. 173.

Akapit 1
Od słów „Włosy siwe staną się czarne (...)” do słów
„(...) będzie żył wiecznie i nie umrze”
32 Zdzisław Zwoźniak, *Alchemia*, Warszawa 1978, s. 38.

Akapit 2
Od słów „Porównajmy ten niewielki opis (...)” do słów
„(...) materia ożywiająca świat - nasienie.”
33 Por. Cesare Luporini, *Myśl Leonarda*, Warszawa
1962, s. 96 – 7; Tytus Lukrecjusz Karus, *De rerum
natura*, 1923, s. 26. Zabawny komentarz daje
Beneveni: alchemicy szukali materii pierwszej
(merkuriusza) w ludzkim ciele, we wszystkich jego
częściach. Nie brakło na przytoczeniach i wskaza-
niach, a tym trybem postępując doszli do takich
bredni, że powtarzać je tu byłoby niestosownym
(Feliks Beneveni, *Dzieje alchemii*, „Przegląd
Europejski”, R. II 1863, t. VI, z. 18, s. 470).

Akapit 2
Słowa „Materia ta jest (...) ze swej natury doktorem i
lekarzem. Można uzyskać od niej dobro i zło.”
34 Por. Paola Zambelli, *Mit hermetyzmu i aktualna
debata historiograficzna*, Warszawa 1994, s. 45.

Akapit 2
Od słów „Ma niezliczone nazwy (...)” do słów „(...) (ciało, terra).”
35 Wincenty Koffski, *Obszerny traktat na temat
pierwszego korzenia tynktury...*, w: „*Pismo lite-
racko-artystyczne*” nr 7 – 8 (38 – 39), r. IV lipiec
– sierpień, 1985, s. 164.

Akapit 2
36 „Sól (sal)” - w alchemii zachodniej sól ma także
drugie znaczenie: ciało nieśmiertelne.

Akapit 2
37 „Jin” - por. Edward Kajdański, Michał Boym.
Ambasador państwa Środka, Warszawa 1999, s. 218.

Akapit 2
38 „Człowiek został stworzony z ognia (...) materii
ożywczej” - Władysław Szumowski, *Historia medy-
cyny*, Kraków 1935, s. 357.

Akapit 2
Od słów „Bóg tchnął w niego życie (...)” do słów „(...) musi rodzić dzieci.”
39 Koffski, *Obszerny traktat na temat pierwszego korze-
nia tynktury...*, w: „*Pismo literacko-artystyczne*” nr 7
– 8 (38 – 39), r. IV lipiec – sierpień, 1985, s. 164.

Akapit 2
40 „Nastąpi zmartwychwstanie” - Por. Wiesława
Ferenc, *Na początku była filozofia...*, od alchemii
do chemii, Lublin 1988, s. 44: powołuje się na I list
do Koryntian XV, 35 – 53.

Strona 51

Cały akapit 1
41 Józef Ryglewicz [Fojtik], *Alchemia dawniej a dziś*,
w: „*Lotos*” r. IV z. 7 i 8, 1937, s. 211.

Cały akapit 2
42 Włodzimierz Hubicki, *Od głowy umarłego do
B6.C[Cl]2, 7, N2, 4, czyli historia znaków chemicz-
nych*, w: „*Problemy*”, r. X, 1954 nr 9 (102), s. 617.

Akapit 4
43 *Filolaos z Tarentu* - Jak pisał Arystoteles, pitago-
rejczycy (a w tym Filolaos) sądzili, że środkiem
wszechświata jest ogień, ziemia jest tylko jedną
z „gwiazd”, a naprzeciw ziemi znajduje się „an-
tychton”, czyli „przeciw-ziemia”. „Twierdzą, że
Ziemia [...] wykonuje ruch kołowy dokoła środ-
ka, i to – nie ona sama, lecz także Antychton”
(Arystoteles, *O niebie*, w: *Dzieła wszystkie*, t. 2,
Warszawa 1990, s. 293 – 294). Tę dość niejasną
wypowiedź Arystotelesa Zenobia Białecka zinter-
pretowała dosłownie: „Ziemia ma okrążyć ten
ogień raz na dobę, zwracając się do niego zawsze
jedną niezamieszkaną stroną, co miało wyjaśniać
fakt, że nikt tego ognia nie widział. Przypisywany
Ziemii ruch stanowił wyjaśnienie dobowego ruchu
sfery niebieskiej” (Zenobia Teresa Białecka, *Dzieje
astronomii układu planetarnego*, Warszawa 1993,
s. 18). Moim jednak

Akapit 6
44 „(...) własności planet nie wschodzą, lecz zstępują”
- W oryginale: ascendant... descendant.

Cały akapit 6
45 Sędziwój, dz. cyt., traktat 9.

Strona 52

Tabela
46 Tabelkę porównaj z: Feliks Beneveni, *Dzieje alche-
mii*, w: „*Przegląd Europejski*”, r. II, t. VI, Warszawa
1863, s. 215, 222. Na stronie 233 podaje opinie al-
chemików, że złoto składa się z czystej rtęci z małą

ilością czystej siarki, miedź to siarka i merkuriusz pół na pół ale nieczyste, cyna, to wiele nieczystej siarki i bardzo mało merkuriusza.

Strona 51

Akapit 8
⁴⁷ „(...) metal, który ma władzę pochłaniania”
 - W oryginale: consumendi.

Akapit 8
⁴⁸ „Stal” - W oryginale: chalybs.

Akapit 9
⁴⁹ „Stal pojmuje i tworzy” - W oryginale: concipit... generat.

Cały akapit 9
⁵⁰ Sędziwój, dz. cyt., Traktat 9.

Cały akapit 10
⁵¹ Willy Ley, *W niebo wpatrzeni: nieoficjalna historia astronomii od babilonu do ery kosmicznej*, Warszawa 1984, s. 45.

Strona 52

Akapit 2
 Od początku do słów „(...) uleciała do nieba na ogromnej ropusze.”
⁵² Reid, *Tao zdrowia*, dz. cyt., s. 11; Eva Wong, *Opowieści o taoistycznych nieśmiertelnych*, Poznań 2003, s. 66, 68, 126.

Akapit 2
 Od słów „Według innego mitu (...)” do słów „(...) została zamieniona w żabę.”

⁵³ Jan Kuchta, *Polskie podania ludowe o człowieku na księżycu*, Lwów 1927, w: „Lud”, seria II, t. V (1926), s. 7.

Akapit 3
 Od początku akapitu do słów „(...) Dzięki zaś smokowi wytrzymał jego żar.”

⁵⁴ *Osobliwości i sensacje tatrzańskie*, Kraków 1977, s. 41 – 42.

Akapit 4
 Od początku akapitu do słów „diabeł niesie mistrza do góry, w niebo...”

⁵⁵ Michał Rożek, *Mistrz Twardowski*, w: „Dziennik Polski” nr 144, 22.6.2002.

Strona 53

Pod rysunkiem, lewa kolumna
 Od słów „Od siebie dodam (...)” do słów „powiązany z wniebowzięciem Najświętszej Marii Panny.”

⁵⁶ Jolanta Sawicka, *Symbolika lunarna w średnio-wiecznej poezji liturgicznej*, w: „Pamiętnik literacki” r. XCIII (2002), z. 3, s. 5.

Strona 52

Cały akapit 4
⁵⁷ Na temat mitu Twardowskiego mam zamiar napisać szerszą broszurkę, w interpretacji alchemicznej.

Źle wydrukowana tabelka, s. 52:

analogie fizyczne	miesiąc	znak zodiaku	planety	metale	nazwa chińska
czubek głowy (ciemienie)	lipiec	rak	Księżyc	srebro	pai hui
potylicca i „trzecie oko”	wrzesień czerwiec	panna bliźnięta	Merkury	rtęć (żywe srebro)	ju czen + jin tang (górnny dan-tien)
krąg karkowy	październik maj	waga byk	Wenus	miedź	taczui
splot słoneczny	sierpień	lew	Słońce	złoto	szan czong (środkowy dan-tien)
łędzwie	kwiecień listopad	baran skorpion	Mars	żelazo	ming men
koniec kości ogonowej	marzec grudzień	ryby strzelec	Jowisz	cyna	ćchu hai (dolny dan-tien) + wei lu
punkt krocza	styczeń luty	koziorożec wodnik	Saturn	ołów	huijin